

УДК 332.122:330.1 (477)

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2022-1-2-78-85>

ЯЦЕНКО Олександр Володимирович

доктор економічних наук, професор,
Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6404-1894>
allexsan74@ukr.net

ЯЦЕНКО Володимир Микитович

доктор економічних наук, професор,
Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7180-0986>
JatsenkoVM@ukr.net

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКИЙ РЕГІОН»

Поняття «сільський регіон» у вітчизняній науці є недостатньо опрацьованим. У різних країнах існує безліч визначень «сільських територій», «сільської місцевості», що розрізняються між собою залежно від політичного устрою держав, а також від національних, економічних, демографічних, соціальних, географічних та інших особливостей країн. Сільський регіон є складною соціально-економічною системою, внутрішнє середовище якої складають економічна, соціальна та екологічна підсистеми, для якої характерний певний набір якісних характеристик і яка виконує різноманітні народногосподарські функції. На основі розгляду сучасних наукових публікацій визначено недосконалість емпіричних спостережень, які не дають повного уявлення про регіональні особливості розвитку сільських територій України. В статті уточнено сутність поняття «сільський регіон». Подано авторське визначення поняття сільських регіонів, здійснено їх типологізацію за різними класифікаційними ознаками, охарактеризовано рівні та різновиди цих соціально-просторових утворень. Виділено основні характеристики сільського регіону. Обґрунтовується підхід до визначення сільських регіонів як складного механізму, який виконує певні соціально-економічні функції.

Ключові слова: село, сільська територія, сільська місцевість, сільська поселенська мережа, сільський сектор, сільське життєве середовище, регіон, сільський регіон, регіонознавство.

Постановка проблеми. Здійснення аграрно-продовольчої реформи в Україні неможливо без докорінної зміни основ механізму регулювання регіонального розвитку сільських територій і міжрегіональних взаємодій в аграрно-продовольчому секторі економіки. На жаль, зусилля державної влади в ході аграрної реформи були спрямовані в основному на проведення ринкової макроекономічної політики на селі. Макроекономічні трансформації не могли самі по собі поліпшити і стабілізувати соціально-економічний, демографічний та екологічний стан на селі й підвищити життєвий рівень населення сільських муніципальних утворень, адже інтереси переважно приватних підприємств і господарств в більшості випадків не збігаються з місцевими інтересами, потребами сільських поселень, на території яких вони розташовані. В Україні, де прогресивний розвиток суспільства й української державності аксіоматично ставиться у паралель з відродженням і розвитком села, питання функціонування сільської місцевості, специфіки сільських територій, життєдіяльності сільського населення були і залишаються актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Масштабні дослідження з питань розвитку села, виконані у 1970-80-ті роки, забезпечили введення у науку, поряд із категоріями село та сільська місцевість, і таких, як сільський сектор, сільська сфера економіки, сільське життєве середовище тощо. Дослідження різних аспектів формування і розвитку сільських місцевостей широко представлені в наукових працях Е.Б. Алаєва, А.І. Алексєєва, В.Ю. Беленького, А.Г. Гранберга, Т.А. Гринюк, А.І. Доценка, В.В. Загороднього, Н.В. Зубаревич, С.О. Ковальова, Д.Ф. Крисанова, М.Л. Сажнева, Р.В. Моськіна, О.І. Павлова, М.Д. Пістуна, Ю.І. Пітюренка, І.В. Прокопи, М.І. Фащевського, Г.С. Фтомова, О.І. Хомри, Л.О. Шепотько та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних вчених. Разом із тим, наявні певні дискусійні моменти сучасної понятійно-термінологічної бази досліджень сільської місцевості, зокрема щодо доцільності використання поняття «сільські території», «сільська місцевість», «сільський сектор», «сільський регіон», «сільська поселенська мережа» тощо.

Методика дослідження. Методологічною і теоретичною основою статті є наукові

положення фундаментальних і прикладних досліджень у галузі економічної теорії та аграрної економіки, стратегічного розвитку, планування, прогнозування і моделювання, теорії систем, монографічні праці, публікації вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені проблемам теорії регіоналістики.

У ході спеціальних досліджень для забезпечення достовірності та обґрунтованості результатів використовувався широкий спектр різних методів: абстрактно-логічний (при постановці мети і завдань, обґрунтуванні робочих гіпотез з формулювання поняття «сільський регіон»); аналітичний (для оцінки потенціалу сільських регіонів); статистичного групування (для виявлення тенденцій розвитку сільських регіонів); монографічний (при детальній дослідженні окремих понять регіональних систем); порівняння і зіставлення (для обґрунтування ефективності або допустимості використання на практиці рекомендованих положень).

Метою статті є визначення соціально-економічної сутності поняття «сільські регіони» і виявлення його термінологічного потенціалу на основі узагальнення термінів і понять, що зустрічаються у понятійно-концептуальному полі дослідження сільських регіонів.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сучасній науковій, науково-популярній, періодичній літературі, мас-медіа зустрічаємо широке використання понять і термінів «сільські регіони», «сільські території», «сільська місцевість», «село» тощо. З побутової точки зору така поліконцептність є цілком прийнятною, але у світлі вирішення конкретної наукової проблеми необхідним є, на нашу думку, узгодження основних понять і термінів в межах обраного понятійно-концептуального поля дослідження.

У «радянській» географії під сільською місцевістю розуміли всю населену територію країн та регіонів, що знаходиться поза межами міських поселень, з її природними та перетвореними людиною (антропогенними) ландшафтами, населенням та населеними пунктами.

У вузькому розумінні село – це тип поселення, жителі якого зайняті переважно в сільському господарстві, а сільська місцевість – територія, яка знаходиться під юрисдикцією територіальних громад. Разом із тим відзначимо, що у вітчизняній географічній науці це поняття ще не знайшло гідного місця, і в сучасній українській довідковій та загальнотеоретичній літературі знаходимо, як правило, лише визначення понять, які відображають лише покомпонентні складові сільської місцевості: сільське населення, сільське господарство, сільське поселення, сільськогосподарський район (за виробничою ознакою), сільськогосподарський ландшафт тощо.

Натомість, у вітчизняних і зарубіжних джерелах [1, 2, 3, 4 та ін.] все більше використовують термін «сільські території», який семантично, за наявними визначеннями дуже подібний до поняття «сільська місцевість».

У документах Організації з економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) сільська місцевість чи сільський регіон визначається як сукупність людей, території та інших ресурсів суспільного ландшафту і малих населених пунктів за межами безпосередньої сфери економічної діяльності великих міських центрів [3]. Густота населення в межах таких територій складає до 150 осіб/км² (за визначенням Євросоюзу до 100-150 осіб/км²). Разом із тим, Постійна конференція місцевих і регіональних влад Європи при Раді Європи використовує термін «сільська місцевість» (Рекомендація 107 (2002) «Про проблеми сільської місцевості в Європі»). Номенклатура територіальних одиниць згідно статистичної класифікації територіальних одиниць, яка розроблялась з метою забезпечення збору та розповсюдження зіставних регіональних статистичних даних в межах Європейського Союзу, містить таксони, що мають назву NUTS (від Nomenclature of Territorial Units for Statistics) [18]. Згідно наведених ознак з 5 типів районів NUTS (level 1-5) NUTS level 4 та 5 є переважно сільськими територіями.

Американське Бюро Перепису (U.S. Census Bureau) [4] класифікує всю американську землю на сільську або міську. Бюро Перепису визначає позначає терміном "сільський" ("rural") всю територію, населення, і населені пункти, розташовані поза міськими областями.

Взагалі, сільські території в США складаються з незаселених територій і територій з популяційними концентраціями (поселеннями з певною чисельністю населення) менше ніж 2500 осіб. Американське сільське населення згідно такого розмежування в 2000 р. складало 59 млн.

(21%). Міські території складаються з населення й територій, які представлені урбанізованими областями (UA) або міськими групами (UC). Урбанізовані області складаються з міського ядра кількістю 50000 або більше осіб з густотою населення 1000 осіб на квадратну милю й територіально пов'язаною областю із густотою населення принаймні 500 осіб на квадратну милю. В 2000 році 68% американців проживали в 452 урбанізованих областях. UC відповідають тим же самим критеріям, але мають поселення людністю 2500-49999. В 2000 р. 11% американського населення жили в 3158 міських групах.

Із позицій управління й фінансування Відділ керування й бюджету (Office of Management and Budget) визначає округи як столичні, міські (Metropolitan, metro) або нестоличні, сільські (Nonmetro). Міські округи (в 2003 р.) були визначені як центральні округи з однієї або більше урбанізованою областю, а також округи, які в економічному й соціальному відношенні об'єднані із центральними округами за допомогою щоденних трудових зв'язків. Сільські округи, які розташовуються поза межами столичних областей, підрозділені на два типи: округи Metropolitan зосереджені в межах міських груп із чисельністю населення 10 000 або більше людей, всі інші нестоличні округи позначені як "неосновні" округи. Більшість столичних або нестоличних округів містить комбінацію міських і сільських поселень.

Акцентуємо, що в Україні термінологічно-понятійної єдності щодо позначення сільських територій (або сільської місцевості) не зустрічаємо і в законодавчих актах: маємо Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» №1807-IV від 17.06.2004 р., де у переліку понять і термінів сільська місцевість визначена як території, які знаходяться за межами міст і є переважно зонами сільськогосподарського виробництва та сільської забудови, Указ Президента «Про державну підтримку підготовки фахівців для сільської місцевості» № 262/99 від 19.03.1999 р., Постанову Кабінету Міністрів України «Про переселення сімей у сільську місцевість та організований набір робітників» від 11 жовтня 1991 року № 253, Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. №1158 (в якій зустрічаємо рівнозначне використання термінів сільська місцевість і сільські території) і т.д. При Міністерстві аграрної політики України діє департамент розвитку сільських територій, до компетенції якого віднесено [6]:

- соціальний розвиток села;
- зайнятість сільського населення;
- розвиток особистих селянських і фермерських господарств, кооперації і підприємництва;
- засідання модульних груп постійної робочої групи з питань сільського господарства Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України;
- земельні і майнові відносини.

Сучасний український дослідник Павлов О. І. визначає сутність і складники «сільських територій» перш за все як об'єкту управління і пропонує визначення поняття «сільської території» як гетерогенного, поліфункціонального утворення з населенням як системоутворювальним елементом [7]. Із точки зору його поглядів сільські території об'єднують природні, виробничо-господарські, соціальні, політичні складники, які перебувають під управлінським та регулятивним впливом територіальних громад, органів місцевого самоврядування, органів державної влади, бізнесу та громадськості.

В роботі Сажнева М. Л. [8], присвяченій функціональному взаєморозвитку сільських та міських місцевостей Мелітопольського суспільно-географічного регіону, міські та сільські місцевості визначають як історично сформовані природно-соціо-економічні територіальні спільності, які набули розвитку в межах певної території, характеризуються специфічною функціональною структурою, виконують загальні та специфічні функції в розвитку суспільства та перебувають у постійному взаєморозвитку.

Більш повно сутність поняття «сільська місцевість» відображає таке визначення [2]: сільська місцевість – це історично сформована в єдності з містами природно-соціо-економічна територіальна спільність, яка отримала розвиток поза межами міських населених пунктів, характеризується специфічною компонентною, функціональною та функціонально-територіальною структурою і виконує загальні та специфічні функції в розвитку суспільства.

Ковальов С.О. відносить до сільської місцевості всю населену територію країни, району, області, яка знаходиться поза межами міст з її природними умовами та ресурсами, сільське населення та матеріалізовані наслідки попередньої праці людей (різноманітні основні засоби) на цій території межами міських поселень та все населення і основні засоби, що знаходяться на цій території [9].

Дослідники Моськін Р.В., Крючков В.Г. під сільською місцевістю розуміють територіальну систему, яка функціонує на основі сполучення, взаємопроникнення й взаємодії природної, соціальної й економічної підсистем (систем другого порядку), що характеризується специфічними ландшафтами, інфраструктурою, особливостями виробництва, використання ресурсів і способом життя населення. У їх дослідженні сільська місцевість характеризується як цілісна система з властивостями емерджентності, стабільності й динамізму. Ці властивості Моськін Р. В. розкриває за допомогою аналізу територіальної організації системи сільської місцевості, адже остання дозволяє проаналізувати не тільки розміщення, а й характер взаємодії утворюючої системи елементів.

В.М. Баутін, В.В. Козлов кваліфікують сільську територію як земний простір за межами урбанізованих територій, населений людьми, який характеризується спільністю яких-небудь ознак (природних, історичних, тощо) [10].

Вітчизняний економіст-аграрій Л.О. Шепотько наголошує на необхідності використання поняття «сільський сектор», це поняття є більш широким, ніж «сільська місцевість», адже в агропромислових містах і селищах міського типу розташована переважна частина переробної промисловості, об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури, які обслуговують село [4]. «Розширюючи» сільський сектор за рахунок включення в нього агропромислової сфери «несільської місцевості», необхідно застерегти від ототожнення сільського сектора з аграрним. Поняття сільського сектора значно ширше від аграрного, хоча останній і є серцевиною, головною складовою сільського сектора, що історично пов'язане з веденням землеробства, а пізніше – сільського господарства.

Сучасний економіст Орлатий М.К. дає визначення поняття «сільська поселенська мережа», спорідненого певною мірою з поняттям «сільська місцевість» (однак не тотожного). Сільську поселенську мережу він визначає як сукупність матеріальних об'єктів та населення, що в них проживає, яка має певні історичні традиції, обряди, звички тощо [11].

В.Р. Беленький [1] вводить до суспільно-географічного обігу понять категорію «сільське життєве середовище», яке він вважає за доцільне розглядати у таких трьох аспектах:

- 1) через його функціональне призначення у відтворювальному процесі;
- 2) як певний зріз соціально-економічного потенціалу села;
- 3) як сукупність сфер життєдіяльності населення.

При цьому варто зауважити, що сільське життєве середовище постає глобальною просторовою базою відтворення не лише сільського населення, а й усього суспільства, нації.

Вітчизняний економіст Прокопа І.В. [12], досліджуючи сільське життєве середовище, дійшов висновку, що його слід розглядати як сукупність трьох складових: природної, речово-організаційної та людської, основними функціями діяльності якої є забезпечення усього спектру умов життя і праці людей в окремих поселеннях (у вузькому розумінні) та просторової бази відтворення суспільства (у широкому розумінні).

Поняття «сільський регіон» не є загальноживаним в науковій літературі й допускає різні тлумачення. Це зв'язано, як нам представляється, з неоднозначним трактуванням ключових термінів «регіон» і «сільський». У сучасних джерелах під поняттям „регіон” підводяться різні просторові системи надзвичайно різноманітних масштабних порядків – від групи держав до невеликих за площею адміністративно-територіальних одиниць і навіть їх частин. У словнику з регіональної політики наведено таке тлумачення поняття „регіон”: регіон – (франц. region, від лат. region – область, район) – територія, яка відрізняється від інших територій за низкою ознак і характеризується певною цілісністю та взаємопов'язаністю її складових елементів. Регіони можуть бути будь-якого розміру – від міста (або району у великому місті) до величезних регіонів всередині континенту.

Згідно з адміністративним поділом, як правило, виділяються такі регіональні одиниці: область (край, автономна республіка), місто і райони в місті, район, селище, село.

Відомий економіст, фахівець з питань регіональної політики М. Некрасов розуміє під регіоном велику частину території країни з відносно однорідними природними умовами, характерною спрямованістю розвитку продуктивних сил на основі поєднання комплексу природних ресурсів з наявною і перспективною соціальною інфраструктурою. В. Долятовський пропонує розглядати регіон як територіально-економічний комплекс, який має обмежені внутрішні ресурси, власну структуру виробництва та певні потреби у зв'язках із зовнішнім середовищем. І. Арженовський розглядає регіон як частину території країни, яка виділилася в процесі суспільного поділу праці й характеризується спеціалізацією на виробництві тих чи інших товарів і послуг, спільністю і специфічним відносно інших територій характером відтворювального процесу, комплексністю і цілісністю господарства, наявністю відповідних органів управління. Відомий український регіоналіст В. Керецман вважає, що регіоном є певна територія в межах однієї чи декількох держав, яка є однорідною за певними критеріями (економічними, демографічними, екологічними, етнічними, соціальними, культурними) і за цими критеріями відрізняється від інших територій.

Тобто в сучасних наукових джерелах під поняттям регіон розуміються різноманітні просторові системи різних масштабів – від групи держав до невеликих за площею адміністративно-територіальних одиниць. І дискусії стосовно розуміння суті регіону як наукової категорії тривають, активізуючись в останні роки. В межах доктрини європейського інтегрального федералізму регіон визначається як «надтермін», що характеризується такими ознаками як спільна територія, спільне населення, спільна історія, спільність природних умов, спільність проблем, які вирішуються.

Пошуки універсального визначення поняття регіон ускладнюються тим, що в Україні конституційне поняття регіон є новацією: базовою адміністративно-територіальною одиницею згідно з Конституцією України є «область». Сьогодні в українському законодавстві, зокрема в Концепції державної регіональної політики та Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів», під регіоном розуміють території областей та міста Київ. Тому саме в такому значенні термін «регіон» набув поширення у соціально-культурній практиці та наукових дослідженнях.

Отже, з точки зору ідентифікації регіону й знаходження спільних для неї критеріїв, під регіоном у найширшому розумінні слід вважати певну територію, що є однорідною. Така територія обов'язково характеризується наявністю внутрішніх зв'язків (економічних, екологічних, соціальних та інших), і ці зв'язки є більш міцними й тісними, ніж зв'язки цієї території з іншими територіями чи державою загалом. Визнаючи територіальну складову поняття «регіон» як домінуючу, важко на практиці визначити межі території, в яких вона є однорідною й цілісною, а тому може вважатися регіоном.

Не завжди регіон є територіальною одиницею держави. Вихідними у пізнанні суті регіону як соціально-економічної категорії є географічні ознаки. В межах географічного трактування регіон визначається як район, велика ділянка суші, частина земної поверхні зі спеціальними фізико-географічними параметрами, географічна одиниця, яка визначається географічними межами.

Більш точно здійснити ідентифікацію регіону можна, об'єднавши його просторову сутність з іншими характеристиками: природно-економічною (або природничою), економіко-географічною, історико-етнографічною, соціальною та економічною передусім.

Економічне трактування розуміє під регіоном частину території, де існує система зв'язку між господарськими суб'єктами, підсистему всього соціально-економічного комплексу країни, складний територіально-економічний комплекс зі всією структурою зв'язків із зовнішнім та внутрішнім середовищем.

Соціально-політичне трактування регіону визначає регіон як соціально-територіальну цілісність, тобто сукупність соціальних, економічних, політичних факторів розвитку території. Сюди входить цілий набір характеристик, зокрема такі: етнічний склад населення, трудові

ресурси, соціальна інфраструктура, соціально-психологічний клімат, політичні аспекти розвитку регіону, культурні фактори тощо.

Узагальнюючу, інтегральну характеристику регіону дає величина і структура його соціально-економічного потенціалу. До його складу входять природно-ресурсний, демографічний, науково-технічний, інформаційний, виробничий, рекреаційний, соціальний та культурний потенціали.

Соціально-економічна сутність регіону визначає регіон як територію, яка є самостійною територіальною системою, з притаманними тільки їй виробництвом, розподілом, обміном і споживанням матеріальних благ та послуг.

Відповідно до основних положень регіональної політики в Україні, зокрема розпорядження «Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України», «регіон» – частина території країни, яка характеризується комплексом властивих їй природно-географічних, економічних та інших ознак. Регіон може збігатися з кордоном адміністративно-територіальної одиниці або об'єднувати території кількох таких одиниць.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що регіон відрізняється від інших регіонів сукупністю природничих, історично сформованих, відносно стійких економічних, соціальних, національних особливостей. Характерною ознакою регіону є його цілісність, де поєднуються природні ресурси, матеріальні багатства та соціальні умови для життя людей.

Виходячи з цього нами пропонується таке формулювання поняття «сільський регіон» – це історично сформована частина території країни, поза кордонами міст і суто промислових об'єктів, що є самостійною територіальною підсистемою економічного комплексу країни, з притаманним тільки їй виробництвом, розподілом, обміном і споживанням матеріальних благ та послуг.

Висновки. Отже, з точки зору практики (формулювання у наукових дослідженнях, законотворча діяльність, нормативно-правова документація тощо) поки що дозволяється варіативність формулювань, яка дає змогу кожному досліднику обирати найбільш прийнятні формулювання. Проведений аналіз наявних визначень і сутнісних ознак поняття «сільський регіон» та суміжних з ним термінів, понять, концептів дозволяє стверджувати, що це поняття має найбільший термінологічний потенціал щодо опису такого складного, поліфункціонального суспільного феномену як сільський регіон.

Список використаних джерел

1. Беленький В. Р. Сільські поселення в єдиній системі розселення. М.: Знання, 1975. 64 с.
2. Гринюк Т.А. Географія сільської місцевості Київської області: Навчально-методичний посібник. ВДПУ ім. Драгоманова, 1996. 130 с.
3. Тарасова Ю. В. Поняття сільської місцевості та її функції як суспільно-географічної категорії. *Географія і сучасність* : зб. наук. пр. Націон. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Київ: вид-во Націон. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2003. Вип. 9. С. 135-143.
4. Шепотько Л. О. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть. Том 1. Інститут економіки НАН України. 2000. 396 с.
5. Land use, Value, and Management: Measuring Interactions Between Urban Population and Agricultural Production. URL: <http://www.ers.usda.gov/briefing/Rurality/> (Дата звернення: 22.03.2022).
6. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України. URL: <http://www.minagro.gov.ua>. (Дата звернення: 12.02.2022).
7. Павлов О. І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління: Монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 360 с.
8. Сажнев М. Л. Функціональний взаєморозвиток сільських та міських місцевостей Мелітопольського суспільно-географічного регіону (методика та аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія». Київ, 2002. 21 с.
9. Ковальов С. А. Вибрані праці. Смоленськ: Ойкумена, 2003. 438 с.

10. Баутін В.М. Сталий розвиток сільських територій: суть, терміни й поняття. URL: <http://surl.li/cvynp> (Дата звернення: 12.04.2021).
11. Орлатий М. К. Соціальна сфера села: теорія, методологія та проблеми розвитку. Київ: Ін-т аграрної економіки УААН, 1997. 230 с.
12. Прокопа І. В. Виробнича сфера села і сільське життєве середовище. Київ: Інститут економіки НАН України, 2001. 119 с.
13. Словник з регіональної політики. Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: <http://www.eru.org.ua>. (Дата звернення: 12.12.2021).
14. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України. *Вісн. Аграр. Науки*. 2006. №5. С. 21-23.
15. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 17.03.2022).
16. Розпорядження Президента України «Про комісію з розробки Концепції державної регіональної політики України». Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 28.03.2022).
17. Дергачов В.А. Геополітичний словник-довідник. К.: КНТ, 2009. 592 с.

References

1. Belenkyi V. R. (1975). *Silski poselennia v edynii systemi rosseleunia*. M.: Znannia, 64 s. (in Russ.).
2. Hryniuk T.A. (1996). *Heohrafiia silskoi mistsevosti Kyivskoi oblasti: Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Kyiv: VDPU im. Drahomanova, 130 s. (in Ukr.)
3. Tarasova Yu. V. (2003). Poniattia silskoi mistsevosti ta yii funktsii yak suspilno-heohrafichnoi katehorii. *Heohrafiia i suchasnist : zb. nauk. pr. Natsion. ped. un-tu im. M. P. Drahomanova*. Kyiv: Vyd-vo Natsion. ped. un-tu im. M. P. Drahomanova, 9, 135–143. (in Ukr.)
4. Shepotko L. O. (2000). *Silskiy sektor Ukrainy na rubezhi tysiacholit*. Tom 1. Instytut ekonomiky NAN Ukrainy. 396 s. (in Ukr.)
5. USDA (2021). *Land use, Value, and Management: Measuring Interactions Between Urban Population and Agricultural Production*. Retrieved from <http://www.ers.usda.gov/briefing/Rurality/> (Accessed: 22.03.2022).
6. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2021). *Ofitsiyni sait Ministerstva aharnoї polityky Ukrainy*. Retrieved from <http://www.minagro.gov.ua> (Accessed: 12.02.2022).
7. Pavlov O. I. (2006). *Silski terytorii Ukrainy: istorychna transformatsiia paradyhmy upravlinnia: Monohrafiia*. Odesa: Astroprynt, 360 s. (in Ukr.)
8. Sazhniev M. L. (2002). *Funktsionalnyi vzaiemorozvytok silskykh ta miskykh mistsevosti Melitopolskoho suspilno-heohrafichnogo rehionu (metodyka ta analiz) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk : spets. 11.00.02 «Ekonomichna i sotsialna heohrafiia»*. Kyiv, 21 s. (in Ukr.)
9. Kovaliov S. A. (2003). *Vybrani tvory*. Smolensk: Oikumena, 438 s. (in Russ.)
10. Bautin V.M. *Stalyi rozvytok silskykh terytorii: sutnist, terminy i poniattia*. Retrieved from <http://surl.li/cvynp> (Accessed: 12.04.2022).
11. Orlatyi M. K. (1997). *Sotsialna sfera sela: teoriia, metodolohiia ta problemy rozvytku*. Kyiv: In-t aharnoї ekonomiky UAAN, 230 s. (in Ukr.)
12. Prokopa I. V. (2001). *Vyrobnycha sfera sela i silske zhyttieve seredovyshe*. Kyiv : Instytut ekonomiky NAN Ukrainy, 119 s. (in Ukr.)
13. *Slovyk z rehionalnoi polityky*. Instytut rehionalnykh ta yevrointehratsiinykh doslidzhen YevroRehio Ukraina. Retrieved from <http://www.eru.org.ua> (Accessed: 12.12.2021).
14. Sabluk P.T. (2006). *Rozvytok silskykh terytorii – zapорука vidrodzhiennia aharnoї Ukrainy*. *Visn. Ahrar. Nauky*, 5, 21-23.
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2021). *Zakon Ukrainy «Pro stymuliuvannia rozvytku rehioniv»*. Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakonodavstvo Ukrainy. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua>. (Accessed: 17.03.2022).

16. Verkhovna Rada of Ukraine (2021). Rozporiadzhennia Prezydenta Ukrainy «Pro komisiuu z rozrobky Kontseptsii derzhavnoi rehionalnoi polityky Ukrainy». Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakonodavstvo Ukrainy. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua>. (Accessed: 28.03.2022)

17. Derhachov V.A. Heopolytychnyi slovnyk-dovidnyk. Kyiv: KNT, 2009. 592 s. (in Russ.)

YATSENKO Olexandr

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Bohdan Khmelnytsky National University
of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

YATSENKO Volodymyr

Dr. Sc. (Economics), Professor,
Bohdan Khmelnytsky National University
of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

**MODERN THEORETICAL-CONCEPTUAL APPROACHES TO FORMULATION
OF THE CONCEPT "AGRICULTURAL REGION"**

Introduction. *In modern scientific literature, we encounter a wide use of the concepts and terms "rural regions", "rural territories", "rural area", "village", etc. From the everyday point of view, such polyconceptuality is quite acceptable, but in the light of solving a specific scientific problem, it is necessary, in our opinion, to agree on the main concepts and terms within the chosen conceptual and conceptual field of research.*

Purpose. *The purpose of the article is to study the definition of the socio-economic essence of the concept of "rural regions" and to identify its terminological potential based on the generalization of terms and concepts found in the conceptual and conceptual field of research on rural regions.*

Results. *Harmonious development of the country, growth of its competitiveness is impossible without preserving the potential of rural regions. Rural regions not only shape the food security of states, but also preserve the cultural, ethnic, and historical traditions of rural areas. The concept of "rural region" in domestic science is insufficiently developed. In different countries, there are many definitions of "rural areas", "rural areas", which differ depending on the political system of the states, as well as on the national, economic, demographic, social, geographical and other characteristics of the countries. A rural region is a complex socio-economic system, the internal environment of which consists of economic, social and ecological subsystems, which is characterized by a certain set of qualitative characteristics and which performs various national economic functions.*

Based on the examination of modern scientific publications, the imperfection of empirical observations was determined, which do not provide a complete picture of the regional features of the development of rural areas of Ukraine. The article typologizes rural regions according to various classification features, characterizes the levels and varieties of these socio-spatial formations. The main characteristics of the rural region are highlighted and it is substantiated that the overall, integral characteristic of the region is given by the size and structure of its socio-economic potential. It includes natural resource, demographic, scientific and technical, informational, industrial, recreational, social and cultural potentials. It is noted that the concept of "rural region" is not commonly used in scientific literature. According to the authors, this is due to the ambiguous interpretation of the key terms "region" and "rural". In modern sources, the term "region" refers to various spatial systems of extremely diverse scales - from a group of states to small administrative-territorial units and even their parts.

Originality. *The article specifies the essence of the concept of "rural region". The author's definition of the concept of a rural region is given, namely: "A rural region is a historically formed part of the country's territory, outside the borders of cities and purely industrial facilities, which is an independent territorial subsystem of the country's economic complex, with production, distribution, exchange and consumption of material goods and services.*

Conclusion. *In the results of scientific research, law-making activities, normative and legal documentation, the variability of wording is still allowed, which allows each researcher to choose the most acceptable of them. The analysis of the available definitions and essential features of the concept of "rural region" and related terms, concepts, and concepts allows us to assert that this concept has the greatest terminological potential for describing such a complex, multifunctional social phenomenon as a rural region.*

Keywords: *village, rural area, countryside, rural settlement network, rural sector, rural living environment, region, rural region, regional studies.*

Одержано редакцією: 23.03.2022
Прийнято до публікації: 28.05.2022